

de Joan-Pau LATRUBESSE (Civada)

dab l'ajuda de Maurici ROMIEU

Ausèths de noste : los passerons (II)

Que disom en la ficha passada qu'aqueths auseron, per estar¹ familhèrs, n'èran pas guaire presents en la cultura orau de Gasconha. En léger lo *Diccionari d'expressions e locucions occitanas* de Maurici Romieu, Andrieu Bianchi e Loïs Gaubèrt, que vedem que n'ei pas atau en la partida centrau de l'Occitania. Que trobam en efèit a la rubrica *passerat* :

Content | Escarravelhat | Gai coma un passerat
Leugièr coma un passerat
Manjar coma un passerat

Adara, que'ns vam pausar ua question : e son utiles los **passerons** ? Mao Tsé-toung que's pensava que non e qu'aviè² ua campanha entà eliminar las moscas, los mosquilhs, los arrats... e los **passerons**. E atau, a comptar deu 13 de deceme 1958, capvath tota la China, lo monde que s'i hasón a har calhavari³ entà acaçar los ausèths, empaishà'us de's pausar... e de's repausar ! E los praubes **passerons**, estari⁴, que cadón los uns au darrèr deus autes. Mei d'un miliard que passèn atau ! Totun, hèra viste, lo gran timonèr e los sons que s'apercebón de qu'èra ua catastròfa ecologica pr'amor los **passerons** que minjan insèctes de tot ordi, vermialha, e granas d'èrbas qui concurrencian la cultura principau. Las recòltas qu'estón hèra chètras⁵ e los Chinés qu'aparèn⁶ ua hamièra crudèu dab centenats de milèrs de morts !

Mao que passè comanda de **passerons** en d'autes país mes lo mau qu'èra hèit. Beròja leçon qui amuisha que, tà l'equilibri de la natura, cada bèstia que hè còrda⁷. Qu'ei ua cadea fragila : si un malhon e peta, tot qu'ei virat de parts⁸.

Un exemple mei entà amuishar quin pòden estar utiles los **passerons** : monde qu'an observat que començan de minjar la pirala deu boish⁹ qui hè domaus deus grans ad aqueth arbolet.

¹ bien qu'ils soient
² il lança
³ faire un charivari, mener grand bruit
⁴ épuisés
⁵ faibles
⁶ durent encaisser
⁷ fait corps, joue son rôle
⁸ bouleversé
⁹ pyrale du buis

Vocabulari

- Vam mair, quin te va ?
- Non soi pas tròp en bonas¹.
Que soi entecada² e que'm suenhi de plan pr'amor qu'ei peur de...
- Bà ! Ne cau pas aver peur totun ! Com disen, l'entec qu'ei un mau de sason...
- Tè, tè, que m'i avisi³ pr'amor que i a un aram⁴ de gripa peu quartier.
- Que't compreni. Suenha't de plan alavetz !

¹ en forme² enrhumée, mal fichue³ je fais attention, je me méfie⁴ épidémie**Epidemia**

- Diga'm mair, qu'ès en bonas ?
- Quiòc, que va hèra plan. E tu, quin ès ?
- Figura't que soi entopiat¹. A l'escòla que n'i a hèra tanben qui an la crebèra² !
- Saps, aquò que son racas³ !

¹ enrhumé, la tête lourde² qui ont la crève, qui sont malades³ épidémies

Qu'avem ací dus sinonimes entà díser **epidemia** : *aram* e *raca* qui trobam en lo *Palay*. L'*aram* qu'ei ua aulor, ua sentor, un perhum. Lo mot *aram* qu'a donc un sens metaforic : la malaudia tanben qu'ei en l'aire. Que's gaha, que's transmet en respirar micròbis, per exemple quan ès au ras d'un malaut qui estornega¹. La *raca* que vien probable deu vèrbe *racar* qui vòu díser flaquejar², vomir, deishar anar... La malaudia que tòca sustot lo monde qui son flacs...

Lo mot *entopiat* qu'ei metaforic. Quan ès atau entecat, enrumat, qu'as l'impression que lo cap a en.hlat, qu'ei vadut hèra gran dab totas las mucositats carrejadas per la malaudia³. Pr'amor de la soa fòrma, que hè pensar a un topin⁴. Que disen tanben en aqueth cas :

Qu'èi lo cap com un topin ! |
Qu'èi lo cap com ua cuja⁵ !

¹ éternue² faiblir³ les mucosités charriées par la maladie⁴ pot⁵ citrouille

Fichas editadas en aliança dab :